

Najveći deo pomoći na koje ukazuje EZ tiče se rudnika „Resavica”, koji zbog velike pomoći države ugrožava druga preduzeća jer ne plaća struju EPS-u i spada u kategoriju subvencije za podršku investicijama u državnim preduzećima

Sekretarijat evropske Energetske zajednice (EZ) pozvao je vlasti država članica, među kojima je i Srbija, da detaljno preispitaju, odnosno ograniče subvencije sektoru uglja. Prema Ugovoru o EZ, kako stoji na njihovom sajtu, strane moraju osigurati zabranu svake državne pomoći koja narušava ili pretila da će narušiti konkurenciju tako što će favorizovati određena preduzeća ili energetske izvore.

Takođe, upozorava da državna pomoć može narušiti konkurenciju i uticati na prekograničnu trgovinu energijom, zbog čega je kontrola pomoći koju dodeljuje država od ključne važnosti za uspostavljanje regionalnog energetskog tržišta.

Upitan da li i koliko država Srbije pomaže rad termoelektranama na ugalj i da li bi mogli bez toga, mr Željko Marković, konsultant za energetiku u „Diloitu”, potvrđuje za „Politiku” da država pomaže rad termoelektrana na ugalj. Ta podrška se u najvećem delu zasniva na državnim garancijama za kredite koje „Elektroprivreda Srbije” potražuje od inostranih finansijskih institucija. To su uglavnom krediti za projekte odsumporavanja i prečišćavanja štetnih gasova u TENT-u i Kostolcu, kao i za druge značajne projekte u ovom sektoru.

Na pitanje da li ta pomoć na bilo koji način ugrožava druge i narušava konkurenciju, budući da se iz uglja dobija više od 70 odsto struje, Marković kaže da u nekim slučajevima ta pomoć ugrožava druga preduzeća, kao što je primer neplaćenog duga za električnu energiju Javnog preduzeća „Resavica” EPS-u, koji se tretira kao „pravo da ne plate” i spada u kategoriju subvencije za podršku investicijama u državnim preduzećima.

- Upravo najveći deo subvencija koje konstatuje EZ u svojoj analizi se tiče upravo rudnika „Resavice”, koji ne bi mogao da održivo posluje bez pomoći države. Dakle, da toga nema proizvodnja ne bi bila isplativa i oni bi se brzo suočili sa stečajem i gašenjem. Pri tome, što se tiče proizvodnje električne energije, doprinos uglja iz podzemnih eksploatacija „Resavice” nije veliki. Manje od dva odsto godišnje proizvodnje iz uglja dolazi iz ove eksploatacije, a gledano na ukupnu proizvodnju električne energije u Srbiji, taj procenat je još manji i iznosi oko 1,3 procenta - objašnjava Marković.

Što se tiče samog EPS-a, dodaje, on bi svakako mogao bez pomoći države ukoliko bi cena na garantovanom snabdevanju bila na tržišnom nivou, odnosno kada ona ne bi bila jedan od instrumenata socijalne politike.

Naš sagovornik objašnjava da kada postoje subvencije nekim energetske subjektima, isti su u mogućnosti da ponude proizvedenu električnu energiju jeftinije u odnosu na one koji posluju isključivo po tržišnim principima, čime se stvara nelojalna konkurencija i narušavaju odnosi na tržištu. Primer za to je i unutrašnje tržište električne energije u maloprodaji ka krajnjim kupcima, gde zbog niske cene električne energije, ni posle sedam godina od otvaranja tržišta, nije došlo do razvoja konkurencije, pa je tržište prema svim pokazateljima i

dalje jako koncentrisano i s jednim dominantnim učesnikom na tržištu - JP EPS.

Cene po kojima EPS posluje na unutrašnjem komercijalnom tržištu električne energije i plasmanima na regionalnom energetsom tržištu sasvim su dovoljne za održivo poslovanje ovog preduzeća. Što se tiče same EPS-ove proizvodnje iz uglja, na regionalnom tržištu električne energije ona je u ovom trenutku konkurentna jer Srbija nije u sistemu trgovine emisijama štetnih gasova (ETS sistem), pa cena električne energije nije opterećena taksom za emisije, za razliku od drugih proizvođača električne energije iz uglja, koji dolaze iz zemalja EU.

- Za EU to takođe spada u negativan uticaj na tržište i narušavanje konkurencije. S druge strane, pitanje je vremena kada ćemo, u svojim nastojanjima za priključenje EU, ući i u ETS sistem, čime će se drastično promeniti okolnosti za održivost proizvodnje električne energije iz uglja. I EU, ali i ceo svet, u cilju smanjenja emisija ugljen-dioksida, pre ili kasnije ugasiće svoje termoelektrane i zatvoriti rudnike, pa s te strane ni nas to neće zaobići, ne samo zbog obaveze priključenja EU već i zbog međunarodno preuzetih obaveza za smanjenje emisija i postizanja nulte emisije 2050. godine - zaključuje naš sagovornik.

Direktne subvencije države 88,76 miliona evra

Srbija je u 2018. imala direktnih subvencija u iznosu od 47,4 miliona evra, dok je 2019. taj iznos bio 41,36 miliona evra, dakle ukupno 88,76 miliona evra. Subvencije u vidu fiskalne podrške čine više od polovine iznosa - 45,03 miliona evra, subvencije za podršku javnim finansijama su u iznosu od 40,5 miliona evra, dok su subvencije za podršku investicijama u državnim preduzećima u iznosu od 3,23 miliona evra.

Subvencije za fiskalnu podršku sastojale su se od direktnih budžetskih transfera, vladinog zajma za rudnike uglja i neplaćanja poreza i doprinosa od strane „Resavice“, kao i direktnih budžetskih transfera EPS-u. Najviše subvencija je otišlo JP PEU „Resavica“ u cilju održavanja poslovanja i proizvodnje, odnosno eksploatacije uglja iz podzemnih rudnika ovog preduzeća.

Izvor; Politika